

dig hozzá sok szó fér, mert minden moral a boldog élet szabályait és alapelveit kívánja eléadni egész Kantig, s ha így, akkor mindenikre ráfoghatjuk, hogy tele van epikureizmussal, holott Spinoza moralja tisztán stoikus színezetű.

Erdekes a műnek második része, melyben szerzőnk a spinozizmus hatását kutatja és mutogatja Hollandiában (Der Spinosaismus), Franciaországban (Malebranche), Angolországban (Locke) és Németországban (Leibniz és Wolf.) A spinozizmus megújhedása Németországban (Lessing, Mendelssohn és Jacobi; Schleiermacher, Herder.) Novalis már egész elragadtatással beszél Spinozáról s „istentől megrészegeedett embernek“ tartja. A jelen század legkitűnőbb gondolkodói magasztalják a hagai bölcselet: Németországban Goethe, Heine, Fichte, Schelling, Hegel, elannyira, hogy Fichte ki akarja békíteni egymással Spinozát és Kantot. Franciaországban Cousin (Schelling és Hegel tanítványa és barátja) védelmezte a jelen században Spinozát a pantheismus vádja ellen s igen melegen ír erről a „félreértett szentről.“ Vacherotnál szerzőnk spinozistikus hajlamokat fedez fel; Prevost-Paradol szintén szépen ír Spinozáról; a pozitivisták iskolája hívei: Taine, Renan erkölcsstanában Spinozának több rendbeli elveit találjuk meg. A jelenkori angol gondolkodóknál is nyomozza szerzőnk Spinoza hatalmát, s kissé tulságba menve, úgy találja, hogy „a metaphysikai pantheismus Spinozától átszállt a német bölcselekre, s tőlök Spencer Herbertre, mindannyiszor módosulván s folytonosan újabb megszabottságra jutván. A Spinozánál csak statikai pantheismus Schellingnél és Hegelnél dinamikus és evolutionistikus lett; és ez az *à priori* evolutionismus ma *à posteriorivá* azaz experimentalis evolutionismussá vált Spencer Herbertnél“.

Worms műve kissé messze menő s néha nagyon merész következtetései mellett is alaposágáért s nyelvezete átlátszóságáért nagyon megérdemli, hogy az erkölcsbölcselet problémáival foglalkozók szorgalmasan forgassák. (F. L.)

Repertorium.

a) Könyvek, füzetek.

Bozóky Alajos: A művészetek a római császárság fénykorában. Nagyvárad, 1892. 8° 188 l.

Koncz Ákos: Egri egyházmegyei papok az irodalmi téren. Eger, 1892. 8° XII, 262 l.

Koronázási emlékműv. Szerkesztették *Kovács Dénes* és dr. *Sziklay János*. Budapest, 1892. 8° 128 l.

Kovács Gyula: Latin elemek a magyar nyelvben Budapest, 1892. 8° 69 l

Latkóczy Mihály: Korona és koronázási ünnepi emlék. Budapest és Eperjes 1892. 8° 39 l.

Lehr Vilmos: A leoninus. Tanulmány az irodalom és verstan történetétéből. Budapest, 1892. 8° 82 l.

Mikros: Az emberi lét. Természetbölcészeti tanulmány. Budapest, 1892. 8° 61 l.

Móricz Pál: A magyar országgyűlési pártok küzdelmei a koronázástól a Deák és balközép pártok egybeolvadásáig 1—2 köt. Budapest, 1892. 8° 131, 155 lap.

Munkácsi Bernát: Istenek hősi énekei, regéi és idéző igéi 1 füzet. Vogul szövegek és fordításaik. Budapest, 1892. n8° IV. 431 l.

Négyesy László: A mértékes magyar verselés története. Budapest, 1892. 8° 337 l.

Ocskovszky Ágoston: A magyarországi közállapotok. Nagyszombat, 1892. 8° 107 l.

Schuchhardt Károly: Schliemann ásatásai Trója, Tirus, Mykéne, Orkomeos és Ithakában. Ford. dr. Öreg János Budapest, 1892. 8° VIII, 464 l. 2 arczkép, 7 abrosz, tervrajz és 321 ábra.

b) Folyóiratok.

Akadémiai Értesítő. 6 füz. Junius. B. Eötvös Loránd: Elnöki megnyitó. Szily Kálmán: Jelentés az Akadémia 1891. évi munkásságáról. Gyulai Pál: Gr. Széchenyi István mint író. König Gyula: A művelődés egységéről. Pulszky Károly: Az Akadémia szerepe a képzőművészetek fejlesztésében.

Erdély. Ápr.—május. Réthy Dezső: Székelyföldi fürdők.

Ethnographia. Április—május. Körösi Sándor, Czink Lajos. Adalékok Fiume néprajzához.

Magyar Nyelvőr. Május. Szarvas Gábor: Szómagyarozatok. Simonyi Zsigmond: Állapothatározók fölött névutóval. Bélteky Kálmán: Rokónértelmű szók. Zolnai Gyula: Sándor István új szavai. Bartha József: A palócz nyelvjárás. Lehr Vilmos: Adalék a magyar természetrajzi nyelvhez. Junius. Halász Ignác: Szómagyarozatok. Barbarics Róbert: A határozatlan és az általános alany. rs. t.: A Budapesti Szemle s a magyar nyelv.

Keresztény Magvető. Gyulai Farkas: Az erdélyi unitáriusok a XVIII. száz év végén. Jakab Elek, Zoványi Jenő: Egyh. tört. adatok. Brassai Sámuel alsósztmihályfalvi pap levelei IV—VI. Kozma Ferencz: Magyarország közoktatásügyének állapota.

Petőfi-Múzeum. 2. sz.ám. Ferenczi Zoltán: Petőfi és Szemere Miklós. Petőfi hirlapi cikkei 1848 ból. (2 közl.) A „Nemzeti Dal” egykorú német fordításokban. (2-ik közl.) A kortársak bírálatai Petőfi műveiről. Vonatkozások Petőfőre. Vegyes. Id. Szinnyi József: Petőfi az „Ellenzéki kör” pénztárkönyvében.

Századok. Május. Petrov Elek. Az orosz évkönyvek évszámítása. Szamota István: Orosz, szerb és bolgár kuttók néhány magyar vonatkozásu adata. Jakab Elek: Magyar-lengyel-unitárius érintkezések a XV—XVII. században. II. befejező közlemény. Thury József: Pecsevi viszonya a magyar tört. íráshoz. I. közl. Junius. Th. L.: II. Rákóczy György és az oláh személyek. Zsilinszky Mihály: Csongrád vármegye főispánjai. Décsényi Gyula: Olaszországi történelmi kutatások.